

Profesoriaus Algio Mickūno filosofijos centras
II TARPTAUTINĖ MOKINIŲ FILOSOFIJOS KONFERENCIJA

Pasvalio r. Pumpėnų gimnazijos

IIG(10 kl.) mokinės

Saulės Gaigalaitės

darbas

„MOKYKLA ŠIANDIEN: KAIP IŠLIKTI ŽMOGUMI? “

Konsultavo mokytoja Jurga Bagdonienė

2024 m.

Turinys

I. Įvadas.....	3
II. Tiriamoji dalis. Namai, mokykla ir žmogiškumas.....	3
1. Mūsų patirtys. Kaip ugdomas žmogiškumas?	3
2. Pokalbiai su Pumpėnų gimnazijos abituriente apie mokinių ir mokytojų bendrystę	4
III. Išvados	6
IV. Literatūros šaltiniai, interneto nuorodos.....	7

Ivadas

Rasti atsakymus į visus rūpimus klausimus nėra lengva. Dar tik pradėdus susipažinti su filosofais, jų mąstysena, parašytomis knygomis, kurios ganėtinai sudėtingos. Dažnai būna, jog dar labiau pasiklystu ieškodama tų atsakymų. Bet nesustoju. Man įdomu. Manau, tokia ir yra filosofijos esmė: ne paties atsakymo radimas, o procesas, ieškojimas. Tas nesustojamas ieškojimas ir yra žmogaus augimas. Imu kabintis už tų žmonių įdomių žmonių minčių, kurie laidose, straipsniuose, savo knygoje šneka apie tai, kas man, jaunam žmogui, dar būna keblu.

Tikslas? Šį kartą tikslas – pasvarstyti apie žmogiškumą mokykloje, apie mokinių ir mokytojų ryšį. Ieškoti atsakymų, kas yra žmogiškumas, kaip jis ugdomas, auginamas ir kaip jo neprarasti. Galbūt nerasiu atsakymų, bet žengsiu dar vieną žingsnį ieškodama žmonių, kurių mintys galėtų padėti išnarplioti tą didelį ir suraizgytą nežinomybės siūlą kamuolį.

Tiriamoji dalis. Namai, mokykla ir žmogiškumas.

Šnekėti apie žmogiškumą, kuomet dar nedaug suvoki apie pasaulį ir gyvenimą, yra sunku. Bet visada galime pabandyti. Lygiai taip pat galime bandyti kurti žmogiškumo paveikslą. Rinkti jį iš mažiausių žmonių poelgių, darbų bei žodžių, tačiau viena juoda dėmė tame paveikslo vaizde nesunkiai viską sunaikins. Tuomet imsime dar iš naujo. Lyg Mažieji princai rausime baobabus iš mažos savo *planetos*.

Mūsų patirtys. Kaip ugdomas žmogiškumas?

Pirmieji toje mūsų *planetoje* egzistavę mokytojai yra ir buvo tėvai. Žinoma, dar ir kiti žmonės, su kuriais užaugome. Vaikystėje jie mūsų *paveikslui* tapdavo *rėmais*: patardavo, su kuriuo žmogumi galime bičiuliauti, o kurio geriau pasisaugoti. Kaip dera elgtis, kaip ne. Mums nekildavo klausimų, nes viskas, ką pasakydavo vyresni, turėdavo būti priimta kaip vienintelė ir neginčijama tiesa. Taip jie mūsų vaikišką ir naivų pasaulį apsaugodavo nuo šaltų ir žvarbių vėjų, o nuo mažų pečių nuimdavo daug naštos. Bet paskui... mes užaugome... O kartu užaugo ir mūsų norai, svajonės, baimės. Paūgėję pradėjome suprasti, jog kiekvienas žmogus pasaulį ir žmones mato kitaip. Į gyvenimą įsileidome ir kitus mokytojus, kurie įnešė daugiau spalvų ir įkvėpimo. Arba priešingai –

daugiau sumaišties ir tamsos. Juk gyvenime pilna visko, ne vien gėrio. Paskui nutiks visko: ne visi mokykloje sutikti mokytojai bandys mus išgirsti, įsiklausyti į mūsų sakomus žodžius ir ne visi klaus, kaip jaučiamės, kaip gyvename. Vieniems mokytojams pakaks tik puikiai „iškaltos” formulės ar žodžių. Jie džiaugsis, jog esame tokie protingi ir visiškai nesistengs *pažiūrėti* į mūsų vidų, kuriame galėtų siausti net pats uraganas. Tuomet mes pyksime, sakysime, kaip jie gali būti tokie nejautrūs, nesupratingi, kaip jie gali mūsų nesuprasti, kurgi jų žmogiškumas... Ir visai nepagalvosime, jog jiems irgi reikėjo mokytojų, reikėjo žmonių, kurie padėtų jiems augti. Galbūt jie tokių niekuomet neturėjo, o žmogiškumo neišmoksime iš jokio *formulyno* ar interneto. Tam reikia bendravimo. Reikia kito žmogaus. Nebūsime jautrūs kitiems, jeigu patys niekada nejutome žmogiško ryšio. Tai lyg kokia grandinė, kuri gali pradėti greitai byrėti, jeigu joje trūks nors vieno narelio, vienos mažos detalės – to žmogiškumo. Tiesiog.

Dar vaikystėje susikurtą tokį pasaulio suvokimą iš namų atsinešėme ir į mokyklos suolą. Tiek daug jaunų žmonių vienoje vietoje su visiškai skirtingomis vaikystėmis ir patirtimis. Visiems mums tenka tie patys mokytojai, kurie, patys to nepastebėdami, auga kartu su mumis. Pasak filosofo profesoriaus Naglio Kardelio, „Jei švietimo sistema mokytoją gali ugdyti, tai ji turėtų ugdyti ne kaip vergą, o kaip laisvą asmenybę. Tada mokytojas ir mokinį ugdytų kaip laisvą asmenybę, o ne kaip vergą.“ Pirmiausia turi būti nevaržoma mokytojo laisvė. Tik tada jis galės ją suteikti ir mokiniui, kuriam tos laisvės gali labai trūkti. Jaučiame, kad mokykloje svarbu atitikti standartus, pasiekti lygį, užimti vietą, pakilti reitingų lentelėje... Visi tada įsitempę ir skubantys. Tuomet tiek mokytojai, tiek mes, mokiniai, tampame tais *verga*s, apie kuriuos ir šnekėjo profesorius. Tuomet imame vis dažniau pastebėti, kaip neigiamai mūsų emocinę savijautą veikia pažymiai, mokytojų pasakyta kritika ar ne tokia gera užimta prizinė vieta konkurse, o tarp klasiokų ir mūsų įsivyrėja konkurencija dėl geresnių rezultatų, mes tampame vis mažiau žmogiški. Gražias ateities vizijas temdo pilki šešėliai, o mes – lyg bejausmiai robotai, kurių tikslas – išgyventi nuo vienos svarbios pamokos iki kitos, dar svarbesnės... Bet kartais būna, kad ima ir įvyksta tas stebuklas, tas atsivėrimas, tas jausmas ateina, kad tave supranta, tavimi tiki, tave girdi...

Mes einame į mokyklą dvylika savo gyvenimo metų, beveik tiek pat laiko klausomės ir matome tuos pačius mokytojus kiekvieną dieną, bet paskui suprantame, jog nei apie save, nei apie savuosius mokytojus mes ničnieko nežinome. Sakome, kad mokiniui mokykla padėjo išlaisvėti atrasti save... Bet juk padeda ne mokykla, o tam tikras mokytojas. Mokytojas, kuris į mus žiūri ne

kaip į dar vieną skaičiuką klasės sąrašė, o kaip į aukso grynuolį, ir mato mūsų potencialą, ambicijas. Klausiausi vieno pokalbio iš Vilniaus knygų mugės su rašinių konkurso „Literatūros pamoka, apie kurią svajočiau“ dalyviais ir laureatais bei konkurso sumanytoja rašytoja Kristina Sabaliauskaite. Viena iš dalyvių kalbėjo: „Jeigu turi sąjungininką, kuris saugo tavo užnugarį, tai tas išlaisvėjimas yra daug lengvesnis, nes kovoti vienam visą laiką yra labai vieniša ir sunku“. Jeigu mūsų, mokinių, kelyje pasitaiko bent vienas toks sąjungininkas – tai laimė ir džiaugsmas.

Tokį savąjį mokytoją radau ir aš. Dabar labiau tikiu savimi, galiu laisviau rašyti, baltą popieriaus lapą pildyti savo mintimis – kurti. Mokytojas turi būti ne vien savo mokomo dalyko žinių skleidėjas. Kaip sakė rašytoja Kristina Sabaliauskaitė, „Mokytojas turi būti asmenybė“. Asmenybė, kuri padrašina, pataria, kalbasi ir moka išklausti. Svarbiausia – tikras, gyvas bendravimas. Juk ryšys su kitu žmogumi – svarbiausia.

Pokalbis su abituriente Neda Strelčiūnaite apie mokinių ir mokytojų bendrystę JAV ir gimtinėje

Įdomu, kaip žmonės suvokia ryšį su mokytojais ir mokiniais už Atlanto. Mano draugė, Pumpėnų gimnazijos abiturientė Neda Strelčiūnaitė turėjo galimybę visus mokslo metus praleisti Jungtinėse Amerikos Valstijose, Konektikute. Besimokydama dešimtoje klasėje, ji užpildė anketą dalyvauti mainų programoje Assist. Vienuoliktą klasę baigė užsienyje. Assist yra mainų programa, kuri suteikia galimybę vienerius metus mokytis privačioje mokykloje JAV. Kalbėjausi su Neda, o kaip ten? Kokie mokinių tarpusavio santykiai, kaip mokiniai sutaria su mokytojais.

Nedos mintys apie mokinius ir mokytojus, jų bendravimą:

Ryšys tarp mokytojų ir mokinių mokykloje, kurioje mokiausi, labai skyrėsi nuo čia, Lietuvoje jaučiamo, nes mokyklos teritorijoje gyveno daugelis mokytojų, tad mokiniai juos matydavo tikrus, nesuvaidintus. Mano mokykla buvo internatinė. Daugelis Lietuvoje internatinę mokyklą įsivaizduoja kaip vietą, į kurią siunčiami vaikai, su kuriais tėvai negali susitvarkyti, bet JAV tokios mokyklos laikomos prestižinėmis institucijomis, kurios geriausiai paruošia mokinius gyvenimui ir studijoms.

(...) Kuomet einame į paprastą, dieninę mokyklą, mokytojus matome susiruošusius, pasitempusius ir dažnai ne tokius, kokie jie yra už mokyklos durų. Amerikoje savo mokytojus mačiau

kaip žmonės, gyvenančius nesužadintus gyvenimus. Ten žinojau net mokytojų augintinių vardus, nes kuomet esi su žmogumi ne vien pamokų metu, pradedi labiau jį pažinti. Ten mokytojai buvo draugai, prie kurių gali priėti ir pašnekėti. O kadangi tai buvo internatinė mokykla, tų sunkumų būnant visuomet mokykloje atsirasdavo ganėtinai daug. Einant į paprastą mokyklą viskas yra žymiai uždariau, daug paprasčiau „pasislėpti“ tiek mokytojams, tiek mokiniams.

(...) Amerikoje santykis beveik su visais mokytojais buvo toks, koks čia yra su mano auklėtoja: atviras, nuoširdus ir tikras. Toks, koks ir turėtų būti.

(...) Tas ryšys su kitais mokiniais irgi buvo kitoks, nes visą laiką leidau su jais. Gyveni su jais. Nuo pusryčių iki vakarienės visi būdavome drauge. Tiek daug nebūnant su žmogumi yra ypač lengva užsidėti kaukes, nerodyti, kaip jaučiamės. Ten visi matydavo visų tiek blogas, tiek geras dienas, ką čia pastebėti yra itin sudėtinga. Daug laiko praleisdamas su žmogumi nebūsi viskam pasiruošęs, o pasislėpti ir nepasirodyti taip pat sunku. Mano manymu, toks buvimas ir paprasčiausių kasdienių veiklų atlikimas drauge labai suartina. Didelis skirtumas ir tai, jog internatinė mokykla tuo metu tampa visu tavo gyvenimu, su kartu esančiais mokiniais ir mokytojais, o paprasta mokykla yra tik gyvenimo dalis.

(...) Ten, priešingai nei Lietuvoje, žmonės labiau mėgsta trumpus pašnekesius, tačiau, jog geriau susipažintum su žmogumi, reikia įdėti daugiau pastangų. (...) Lietuvoje susidraugauti su žmogumi yra gerokai lengviau. Mes, lietuviai, sunkiau užmezgam ryšį su kitu žmogumi, tačiau linkę labiau prisirišti ir tęsti draugystes. Amerikoje gali laisviau pasisveikinti beveik su visais, tačiau tas ryšys nebūna gilus ir toks tikras. Tikrumas visuomet nugali.

Išvados

Rašydama šį darbą supratau, kokią didelę įtaką mano mąstysenai ir veiksams turi mane supantys žmonės, ypač – mokytojai. Ryšys su žmonėmis mokykloje mus formuoja, formuoja kaip asmenybes, tad svarbu susikurti tokią aplinką, kurioje galėtume laisvai augti. Kaip sakė filosofas Naglis Kardelis, „Mokytojas yra tas, kuris auga savo greičiu, savo ritmu natūraliai kaip medis ir augina kitus, kurie irgi savo ruožtu auga natūraliai, o ne pagreitinu ar palėtinu tempu.“ Turėti tokią mokytoją savo gyvenime – laimė.

Literatūros šaltiniai, interneto nuorodos

1. Mickūnas Algis, Svigaris Žilvinas. Filosofija ir žmogiškumas, Vilniaus Universiteto leidykla, 2022 m.
2. <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000326185/kuo-daugiau-ekrano-tuo-sunkiau-palaikyti-gyva-kontakta-neisbunantiems-be-soc-tinklu-psichologu-ispejimai-ir-patarimai>
3. <https://www.15min.lt/video/pokalbis-su-rasiniu-konkurso-literaturos-pamoka-apie-kuria-svajociau-dalyviais-ir-laureatais-250636>
4. <https://www.bernardinai.lt/zmogus-niekada-nesiaukos-kazkam-kai-jis-nemato-prasmes/>
5. <https://www.bernardinai.lt/saugokime-zmogiskuma-atviras-laiskas-leonidui-donskiui/>